

Region Syddanmark

Beretning af 14. juni 2019 om revision af årsregnskabet for 2018

Indholdsfortegnelse

	<u>Side</u>
1. Indledning	419
1.1 Beretningens omfang	419
1.2 Konklusion på den udførte revision	419
1.3 Den uafhængige revisors påtegning	419
2. Revisionsbemærkninger	423
3. Revisionens gennemførelse	424
3.1 Grundlag for revisionen	424
3.2 Risikovurdering og revisionsstrategi	424
3.3 Væsentlighedsniveau	426
3.4 Tidsplan og kommunikation	426
4. Forvaltningsrevision og juridisk-kritisk revision	427
4.1 Aktivitets- og ressourcestyring (økonomistyring)	428
4.1.1 Mellemlig regional afregning	429
4.2 Løn og ansættelsesmæssige dispositioner	429
4.3 Kvalitetsfondsprojekter (budgetstyring af flerårige projekter)	430
4.3.1 Sygehus Sønderjylland	430
4.3.2 NYT OUH	430
4.3.4 Sydvestjysk Sygehus	431
4.4 Juridisk-kritisk revision	431
4.4.1 Overholdelse af bevillingsreglerne	431
4.4.2 Overholdelse af budgetlov	432
4.4.3 Overholdelse af lånebekendtgørelsen	432
4.4.4 Aktiviteter uden for lov om regioner	432
4.5 Funktionen "Intern kontrol" i Region Syddanmark	432
5. Overordnede kommentarer til årsregnskabet	433
5.1 Formkrav til regnskabsaflæggelsen	433
6. Kommentarer til resultatopgørelsen	433
6.1 Årets resultat (omkostningsbaseret)	433
6.1.1 Årets resultat (udgiftsbaseret)	434
6.2 Finansiering af aktiviteter/omsætning	435
6.2.1 Generelle tilskud	435
6.2.2 Aktivitetsafhængige tilskud	436
6.2.3 Salg af pladser	436
6.2.4 Andre driftsindtægter	436

6.3 Omkostninger	436
6.3.1 Eksterne omkostninger	436
6.3.2 Forskningskonti	437
6.3.3 Omkostninger på sygesikringsområdet	437
6.3.4 Omkostninger til finansielle poster mv.	438
7. Kommentarer til balancen	438
7.1 Materielle og immaterielle anlægsaktiver	438
7.1.1 Anlæg under opførelse	438
7.1.2 Grunde og bygninger	438
7.2 Fysiske anlæg til salg	439
7.3 Varebeholdninger	439
7.4 Tilgodehavender	439
7.5 Likvide beholdninger og pengestrømme	439
7.6 Egenkapital	440
7.7 Hensatte forpligtelser	440
7.8 Langfristede gældsforpligtelser	441
7.9 Kortfristede gældsforpligtelser	441
8. Generelle it-kontroller	441
9. Opfølgning på tidligere afgivne revisionsberetninger	443
10. Øvrige forhold	443
10.1 Direktionens regnskabserklæring	443
10.2 Ikke-korrigerede forhold	443
10.3 Besvigelser af væsentlig betydning for årsregnskabet	443
10.4 Begivenheder efter balancedagen	444
11. Lovpligtige oplysninger mv.	444
11.1 Udført rådgivning og assistance	444
11.2 Ledende revisionspartnere	445
11.3 Erklæring	445

1. Indledning

Vi har afsluttet revisionen af det af Regionsrådet aflagte årsregnskab for 2018 for Region Syddanmark. Årsregnskabet udviser følgende:

	2018 <u>mio.kr.</u>	2017 <u>mio.kr.</u>
Resultat (omkostningsbaseret)	-246,9	340,6
Resultat (udgiftsbaseret)	-279,7	399,7
Aktiver	17.109	17.562
Egenkapital	1.936	4.667

Årsregnskabet for Region Syddanmark er aflagt af Forretningsudvalget til Regionsrådet for Region Syddanmark i henhold til lov om regioner. Regionsrådet har aflagt årsregnskabet den 30. april 2019, hvor det er afgivet til revisionen.

Implementeringen af den nye EU-forordning 537/2014 medfører yderligere rapporteringskrav for revisors rapportering til regionsrådet i forbindelse med den lovpligtige revision af virksomheder af interesse for offentligheden. Disse yderligere rapporteringskrav omfatter blandt andet en beskrivelse af karakteren, hyppigheden og omfanget af kommunikation med ledelsen samt en beskrivelse af omfanget af og tidsplanen for revisionen. Disse rapporteringskrav er opfyldt med denne revisionsberetning.

1.1 Beretningens omfang

Denne revisionsberetning påbegyndes på side 419 og omfatter vores rapportering vedrørende den udførte revision af årsregnskabet.

Revisionsberetningen giver en redegørelse for, hvilke revisionsarbejder der er udført og resultatet heraf. I afsnit 2 fremgår de bemærkninger, revisionen har givet anledning til, og som tilsynsmyndighederne skal informeres om. I afsnit 3-11 anføres de supplerende oplysninger og kommentarer, som vi har fundet anledning til at meddele Regionsrådet.

1.2 Konklusion på den udførte revision

Såfremt Regionsrådet godkender det foreliggende årsregnskab for 2018, vil vi forsyne Region Syddanmarks årsregnskab for 2018 med en revisionspåtegning uden forbehold, men med en fremhævelse vedrørende revisionen.

1.3 Den uafhængige revisors påtegning

Til Regionsrådet i Region Syddanmark

Revisionspåtegning på årsregnskabet

Konklusion

Vi har revideret årsregnskabet for Region Syddanmark for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2018, omfattende:

Årsrapport 2018: Side 67-78 (Resultatopgørelse, balance, pengestrømsopgørelse, noter og anvendt regnskabspraksis).

Bilagshæfte 2018: Side 17-54 (Anvendt regnskabspraksis, resultatopgørelse, noter til resultatopgørelse, pengestrømsopgørelse, omregningstabel, balance, noter til balance), side 80-86, 95-98, 111, 117-119 (anlægsregnskaber), side 128-130 (overførte bevillinger, personaleoversigter), side 136-163 (garanti- og eventualrettighedsfortegnelse, leje- og operationelle leasingforpligtelser).

Regionens omkostningsbaserede regnskab udviser et underskud på 246,9 mio. kr. Balancen udviser en egenkapital på 1.936 mio.kr. og en balancesum på 17.109 mio. kr.

Årsregnskabet aflægges efter Social- og Indenrigsministeriets krav til regioners regnskabsaflæggelse i budget- og regnskabssystem for regioner.

Det er vores opfattelse, at årsregnskabet for regnskabsåret 1. januar - 31. december 2018 i alle væsentlige henseender er rigtigt, det vil sige i overensstemmelse med Social- og Indenrigsministeriets budget- og regnskabssystem for regioner.

Grundlag for konklusion

Vi har udført vores revision i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, samt standarderne for offentlig revision, idet revisionen udføres på grundlag af bestemmelserne i regionsloven. Vores ansvar ifølge disse standarder og krav er nærmere beskrevet i revisionspåtegningens afsnit "Revisors ansvar for revisionen af årsregnskabet". Vi er uafhængige af regionen i overensstemmelse med internationale etiske regler for revisorer (IESBA's etiske regler) og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, ligesom vi har opfyldt vores øvrige etiske forpligtelser i henhold til disse regler og krav. Det er vores opfattelse, at det opnåede revisionsbevis er tilstrækkeligt og egnet som grundlag for vores konklusion.

Centrale forhold ved revisionen

Centrale forhold ved revisionen er de forhold, der efter vores faglige vurdering var mest betydelige ved vores revision af årsregnskabet for regnskabsåret 2018. Disse forhold blev behandlet som led i vores revision af årsregnskabet som helhed og udformningen af vores konklusion herom. Vi afgiver ikke nogen særskilt konklusion om disse forhold.

Centrale forhold ved revisionen	Hvordan vi har behandlet det centrale forhold ved revisionen
Anlægsaktiver	
Anlægsaktiver vedrører blandt andet aktiver under udførelse for 2.496 mio.kr. Ud fra vores professionelle vurdering er revisionen af anlægsområdet det revisionsområde med størst betydning for den finansielle revision.	Vi gennemgik og testede væsentlige forretningsgange og relevante interne kontroller på området for anlægsaktiver under udførelse, særligt de igangværende sygehusbyggerier støttet med kvalitetsfondsmidler. Som en del af revisionen af kvalitetsfondsmidlerne, har vi påset overholdelse af krav til risikostyringen.
Det skyldes anlægsområdets finansielle betydning og endvidere, at der er væsentlige igangværende byggerier på sundhedsområdet støttet med tilskud fra staten (kvalitetsfondsmidler),	Herudover har vi gennemgået anlægsoversigter over igangværende anlæg med særlig fokus på

<p>som indeholder særlige krav til rapportering herunder også risikostyring.</p> <p>Vi fokuserede på området, da regionens finansielle performance oftest vurderes i forhold til det udgiftsbaserede regnskab, herunder blandt andet aftaleoverholdelse om udgiftsloftet, mens det omkostningsbaserede regnskab i mindre grad anvendes i den daglige styring.</p>	<p>igangværende anlægsbevillinger, som regnskabsmæssigt burde afsluttes.</p> <p>Vi udførte vores handlinger i henhold til budget- og regnskabssystem for regioner, regionens kasse- og regnskabsregulativ, sædvanlig regnskabspraksis og Sundheds- og Ældreministeriets Regnskabsinstruks til behandling af tilskud fra Kvalitetsfonden til sygehusbyggeri.</p> <p>De detaljerede resultater af vores revision af de igangværende sygehusbyggerier, som ikke har betydning for konklusionen på regnskabet, er afrapporteret i særskilte revisionserklæringer på de kvartalsvise rapporter til Sundheds- og Ældreministeriet samt i nærværende revisionsberetning.</p>
---	---

Fremhævelse af forhold vedrørende revisionen

Regionen har i overensstemmelse med Social- og Indenrigsministeriets regnskabsbestemmelser i budget- og regnskabssystemet i oversigterne i bilagssamlingen medtaget det af Regionsrådet godkendte budget for 2018 inklusive afgivne tillægsbevillinger. Disse budgettal har ikke været underlagt revision.

Ledelsens ansvar for årsregnskab

Ledelsen har ansvaret for udarbejdelsen af et årsregnskab, der i alle væsentlige henseender er rigtigt, det vil sige udarbejdet i overensstemmelse med bekendtgørelse om Social- og Indenrigsministeriets budget- og regnskabssystem for regioner. Ledelsen har endvidere ansvaret for den interne kontrol, som ledelsen anser for nødvendig for at udarbejde et årsregnskab uden væsentlig fejl-information, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl.

Ved udarbejdelsen af årsregnskabet er ledelsen ansvarlig for at vurdere Region Syddanmarks evne til at fortsætte driften, at oplyse om forhold vedrørende fortsat drift, hvor dette er relevant, samt at udarbejde årsregnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift.

Revisors ansvar og den udførte revision

Vores mål er at opnå høj grad af sikkerhed for, om årsregnskabet som helhed er uden væsentlig fejlinformation, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, og at afgive en revisionspåtegning med en konklusion. Høj grad af sikkerhed er et højt niveau af sikkerhed, men er ikke en garanti for, at en revision, der udføres i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, samt god offentlig revisionsetik, jf. bekendtgørelse om regioners budget- og regnskabsvæsen, revision mv., altid vil afdække væsentlig fejlinformation, når sådan findes. Fejlinformationer kan opstå som følge af besvigelser eller fejl og kan betragtes som væsentlige, hvis det med rimelighed kan forventes, at de enkeltvis eller samlet har indfly-

delse på de økonomiske beslutninger, som regnskabsbrugerne træffer på grundlag af årsregnskabet.

Som led i en revision, der udføres i overensstemmelse med internationale standarder om revision og de yderligere krav, der er gældende i Danmark, samt god offentlig revisionsetik, jf. bekendtgørelse om budget- og regnskabssystem for regioner, foretager vi faglige vurderinger og opretholder professionel skepsis under revisionen. Herudover:

- Identificerer og vurderer vi risikoen for væsentlig fejlinformation i årsregnskabet, uanset om denne skyldes besvigelser eller fejl, udformer og udfører revisionshandlinger som reaktion på disse risici samt opnår revisionsbevis, der er tilstrækkeligt og egnet til at danne grundlag for vores konklusion. Risikoen for ikke at opdage væsentlig fejlinformation forårsaget af besvigelser er højere end ved væsentlig fejlinformation forårsaget af fejl, idet besvigelser kan omfatte sammensværgelser, dokumentfalsk, bevidste udeladelser, vildledning eller tilsidesættelse af intern kontrol.
- Opnår vi forståelse af den interne kontrol med relevans for revisionen for at kunne udforme revisionshandlinger, der er passende efter omstændighederne, men ikke for at kunne udtrykke en konklusion om effektiviteten af Region Syddanmarks interne kontrol.
- Tager vi stilling til, om den regnskabspraksis, som er anvendt af ledelsen, er passende, samt om de regnskabsmæssige skøn og tilknyttede oplysninger, som ledelsen har udarbejdet, er rimelige.
- Konkluderer vi, om ledelsens udarbejdelse af årsregnskabet på grundlag af regnskabsprincippet om fortsat drift er passende, samt om der på grundlag af det opnåede revisionsbevis er væsentlig usikkerhed forbundet med begivenheder eller forhold, der kan skabe betydelig tvivl om Region Syddanmarks evne til at fortsætte driften. Hvis vi konkluderer, at der er en væsentlig usikkerhed, skal vi i vores revisionspåtegning gøre opmærksom på oplysninger herom i årsregnskabet eller, hvis sådanne oplysninger ikke er tilstrækkelige, modificere vores konklusion. Vores konklusioner er baseret på det revisionsbevis, der er opnået frem til datoen for vores revisionspåtegning. Fremtidige begivenheder eller forhold kan dog medføre, at Region Syddanmark ikke længere kan fortsætte driften.

Vi kommunikerer med den øverste ledelse om blandt andet det planlagte omfang og den tidsmæssige placering af revisionen samt betydelige revisionsmæssige observationer, herunder eventuelle betydelige mangler i intern kontrol, som vi identificerer under revisionen.

Andre oplysninger end årsregnskabet og revisors erklæring herom

Ledelsen er ansvarlig for andre oplysninger. Andre oplysninger omfatter de øvrige oplysninger i "Årsrapport 2018" og "Bilagshæfte", der ikke er omfattet af vores revision, jf. konklusionsafsnittet ovenfor.

Vores konklusion om årsregnskabet dækker ikke andre oplysninger, og vi udtrykker ingen form for konklusion med sikkerhed om disse.

I tilknytning til vores revision af årsregnskabet er det vores ansvar at læse andre oplysninger og i den forbindelse overveje, om andre oplysninger er væsentligt inkonsistente med årsregnskabet eller vores viden opnået ved revisionen eller på anden måde synes at indeholde væsentlig fejlin-

formation. Hvis vi på grundlag af det udførte arbejde konkluderer, at der er væsentlig fejlinformation i andre oplysninger, skal vi rapportere om dette forhold.

Vi har ingenting at rapportere i den forbindelse.

Erklæring i henhold til anden lovgivning og øvrig regulering

Yderligere oplysninger krævet i henhold til "bekendtgørelse om kommunal og regional revision"

Vores konklusion er konsistent med vores revisionsberetning til Regionsrådet.

Efter vores bedste overbevisning er der ikke udført forbudte ikke-revisionsydelser, som omhandlet i bekendtgørelse om kommunal og regional revision.

Vi blev af Regionsrådet i Region Syddanmark første gang valgt som revisor for regnskabet 2007. Vi er genvalgt som revisor på en kontrakt til udløb af regnskabsåret 2018.

Udtalelse om juridisk-kritisk revision og forvaltningsrevision

Ledelsen er ansvarlig for, at de dispositioner, der er omfattet af regnskabsaflæggelsen, er i overensstemmelse med meddelte bevillinger, love og andre forskrifter samt med indgåede aftaler og sædvanlig praksis. Ledelsen er også ansvarlig for, at der er taget skyldige økonomiske hensyn ved forvaltningen af de midler og driften af de aktiviteter, der er omfattet af årsregnskabet. Ledelsen har i den forbindelse ansvar for at etablere systemer og processer, der understøtter sparsommelighed, produktivitet og effektivitet.

I tilknytning til vores revision af årsregnskabet er det vores ansvar at gennemføre juridisk-kritisk revision og forvaltningsrevision af udvalgte emner i overensstemmelse med standarderne for offentlig revision. I vores juridisk-kritiske revision efterprøver vi med høj grad af sikkerhed for de udvalgte emner, om de undersøgte dispositioner, der er omfattet af regnskabsaflæggelsen, er i overensstemmelse med de relevante bestemmelser i bevillinger, love og andre forskrifter samt indgåede aftaler og sædvanlig praksis. I vores forvaltningsrevision vurderer vi med høj grad af sikkerhed, om de undersøgte systemer, processer eller dispositioner understøtter skyldige økonomiske hensyn ved forvaltningen af de midler og driften af de aktiviteter, der er omfattet af årsregnskabet.

Hvis vi på grundlag af det udførte arbejde konkluderer, at der er anledning til væsentlige kritiske bemærkninger, skal vi rapportere herom i denne udtalelse.

Vi har ingen væsentlige kritiske bemærkninger at rapportere i den forbindelse.

2. Revisionsbemærkninger

I henhold til § 7 i Social- og Indenrigsministeriets bekendtgørelse nr. 185 af 19. februar 2015 om regionernes budget- og regnskabsvæsen, revision mv. skal vi anføre bemærkninger, hvis vi under revisionen konstaterer forhold, hvorom vi mener, at Regionsrådet og tilsynsmyndigheden skal informeres.

Nærværende beretning indeholder ikke bemærkninger, som Regionsrådet skal besvare over for tilsynsmyndigheden.

3. Revisionens gennemførelse

3.1 Grundlag for revisionen

Revisionen er gennemført i henhold til revisionsregulativet for Region Syddanmark, internationale revisionsstandarder og standarder for offentlig revision (SOR). Med virkning fra regnskabsåret 2018 skal forvaltningsrevision og juridisk-kritisk revision gennemføres i henhold til standarderne for offentlig revision (SOR).

Sammenhængen mellem den finansielle revision, juridisk-kritisk revision og forvaltningsrevision kan illustreres således:

I vores revisionsberetning af 15. juni 2017 har vi i bilag 1 redegjort nærmere for revisionens formål, omfang, udførelse samt ansvarsfordelingen. Vi henviser herudover til afsnit 4 i denne beretning for rapportering vedrørende SOR 6 og SOR 7.

3.2 Risikovurdering og revisionsstrategi

Revisionen gennemføres med udgangspunkt i en af os udarbejdet revisionsstrategi. Revisionsstrategien skal sikre, at revisionen fokuseres mod de væsentligste og mest risikofyldte forretningsmæssige og administrative områder, der er af betydning for årsregnskabet. Vi har fastlagt den overordnede revisionsstrategi for 2018 på baggrund af regionens revisionsregulativ, baseret på en vurdering af risici for væsentlige fejl og mangler i årsregnskabet.

Generelt baserer vi revisionen af Region Syddanmark på en kontrolbaseret strategi, hvilket betyder, at vi vurderer og tester de af ledelsen etablerede systemer, forretningsgange og interne kontroller med henblik på at udføre en effektiv revision. Den kontrolbaserede revision suppleres efter behov på udvalgte områder med substansbaseret revision, hvor vi tester poster i resultatopgørelse, balance, pengestrømsopgørelse mv. til dokumentation.

For Region Syddanmark har vi vurderet, at følgende transaktionskæder og forretningsprocesser er de væsentligste:

- Overholdelse af bevillingsregler
- Finans (registrering af budgetdata, overførsel af data fra subsystemer samt om- og efterposter mv.)
- Løn (herunder variable lønde, tjenestemandspensioner mv.)
- Køb af varer og tjenesteydelser
- Køb og salg af pladser (opdelt på hospitaler og social-/specialområdet)
- Sygesikring
- Anlæg, herunder kvalitetsfondsmidler
- Andre indtægter (herunder betalinger fra stat og kommune)
- It-området

Gennemførelsen af revisionen tager udgangspunkt i de enkelte aktivitetsområder, men udføres også på tværgående nøgleprocesser, der er fælles for aktivitetsområderne. Vi har i den efterfølgende tabel struktureret revisionsberetningen og vores rapportering på hovedområderne.

	Sundhed	Afsnit	Social- og specialundervisning	Afsnit	Regional udvikling	Afsnit
Indtægter	Generelle tilskud	6.2.1	Generelle tilskud	6.2.1	Generelle tilskud	6.2.1
	Aktivitetsafhængige tilskud	6.2.2	Salg af pladser	6.2.3		
	Andre driftsindtægter	6.2.4	Andre driftsindtægter	6.2.4		
Omkostninger	Materiale -og aktivitetsomkostninger	6.3.1	Materiale -og aktivitetsomkostninger	6.3.1	Materiale -og aktivitetsomkostninger	6.3.1
	Personaleomkostninger	4.2	Personaleomkostninger	4.2	Personaleomkostninger	4.2
	Forskningskonti	6.3.2				
	Sygesikring/praksis	6.3.3				
Balancen	Materielle og immaterielle anlæg	7.1	Materielle og immaterielle anlæg	7.1	Materielle og immaterielle anlæg	7.1
	Tilgodehavender	7.3	Tilgodehavender	7.3		
	Likvider og pengestrømme	7.4	Likvider og pengestrømme	7.4	Likvider og pengestrømme	7.4
	Hensatte forpligtelser	7.6	Hensatte forpligtelser	7.6	Hensatte forpligtelser	7.6
	Gældsforpligtelser	7.7 + 7.8	Gældsforpligtelser	7.8	Gældsforpligtelser	7.7 + 7.8
	Kvalitetsfondsbyggerier	4.3				
Øvrige områder			Generelle it-kontroller	8.		
			Forvaltningsrevision	4.		
			Juridisk-kritisk revision	4.		

3.3 Væsentlighedsniveau

Vi har som led i udformningen af vores revision fastsat væsentlighed og vurderet risikoen for væsentlig fejlinformation i regnskabet. Vi har på grundlag af vores faglige vurdering fastsat visse kvantitative grænser for væsentlighed, herunder overordnet væsentlighed for regnskabet som helhed, som anført i nedenstående tabel. Sammen med kvalitative overvejelser har dette hjulpet os med at fastsætte omfanget af vores revision samt arten, tidsplanlægningen og omfanget af vores revisionshandlinger og med at vurdere effekten af fejlinformationer såvel enkeltvis som samlet på regnskabet som helhed.

Væsentlighedsniveau for finansielle fejl	<i>230 mio.DKK</i>
Begrundelse for væsentlighedsniveau	<i>Ca. 1% af regionens omkostninger</i>

Et væsentlighedsniveau er ikke et udtryk for, at poster under det fastsatte væsentlighedsniveau ikke stikprøvevis revideres eller i sig selv ikke kan være væsentlige. Væsentlighedsniveauet er grænsen for, hvornår vi vil tage forbehold for regnskabet. Det vil sige, at hvis der i regnskabet er ikke-korrigerede fejl på over 230 mio.kr., vil vi være nødsaget til at tage forbehold.

Vi rapporterer alle identificerede fejl over 11.500 t.kr. (5% af det samlede væsentlighedsniveau). Der henvises til afsnit 10.2, hvor ikke-korrigerede fejl i årsregnskabet er oplyst.

Områder med højere risiko, det vil sige, hvor der er tale om betydelig grad af vurdering eller skøn, kræver specielle revisionsmæssige overvejelser på grund af karakteren af risikoen, det sandsynlige omfang af eventuelle fejloplysninger samt sandsynligheden for, at risikoen bliver til virkelighed. Dette gælder særligt inden for juridisk-kritisk revision og forvaltningsrevision, hvor det overordnede væsentlighedsniveau ikke har samme betydning for omfanget af vores revisionshandlinger som for den finansielle revision.

3.4 Tidsplan og kommunikation

Revisionen gennemføres dels i løbet af året, dels i forbindelse med regnskabsafslutningen. Nedenstående årshjul beskriver den tidsmæssige placering af årets aktiviteter.

★ Årscyklus starter

- A** August: **Planlægning**
- Afholdelse af fælles planlægningsmøde med afstemning af forventninger til revisionen for året
 - Gennemgang af revisionsstrategier, herunder fokusområderne
 - Risikovurderingshandlinger
- B** September: **Revision, sociale institutioner**
- Uanmeldte besøg med fokus på indtægter, omkostninger, beboermidler samt økonomistyring/ledelsestilsyn på institutionerne.
- C** Oktober/november: **Revision, sygehuse og psykiatrien**
- Gennemgang af forretningsgange og ledelsestilsyn
 - Test af udvalgte kontroller og transaktioner
 - Forretningsgange omkring aktivitetsregistreringer
 - Forretningsgange vedr. omkostninger
 - Forretningsgange vedrørende styring af forskningsmidler og test af kontroller og udvalgte transaktioner.
- D** December: **Revision, fællesområde, regional udvikling**
- Forretningsgange omkring bevillinger, ledelsestilsyn og ledelsesinformation
 - Revision af tværgående poster, f.eks. løn
 - Revision af generelle it-kontroller
 - Revision af forretningsgange vedr. regional udvikling
 - Forretningsgange og kontroller vedr. sygesikring
- E** Marts/april: **Afsluttende revisionsbesøg, sygehuse**
- Revision af statusafstemninger og balanceposter
 - Test af kontroller (resten af året) og enkelttransaktioner efter behov
 - Revision af afsluttende økonomirapportering til regionen for året.

- F** Maj: **Afsluttende revisionsbesøg, fællesområdet**
- Revision af statusafstemninger og balanceposter på fælles området
 - Revision af anlægsområdet
 - Finansiering og låneområdet
 - Revision af beretning om aktivitetsregistreringer
 - Gennemgang af regnskabet – vurdering af krav i forhold til formalia i budget- og regnskabssystem for regioner.
- G** Maj/juni: **Rapportering og direktionens møde**
- Rapportering og møde med direktionen
 - Revisionspåtegning, revisionsberetning
 - Intern kvalitetssikring af den udførte revision
 - Evaluering af revisionsprocessen

4. Forvaltningsrevision og juridisk-kritisk revision

Med virkning fra regnskabsåret 2017 skal forvaltningsrevision og juridisk-kritisk revision gennemføres i henhold til standarderne for offentlig revision (SOR).

Standarderne har til formål at sikre en ensartet revision på det offentlige område på tværs af forskellige offentlige institutioner og indeholder derfor et antal pligtige emner, der skal gennemgås som led i dels SOR 7 forvaltningsrevision (5 emner), dels SOR 6 den juridisk-kritiske revision (6 emner), i det omfang disse er relevante for Region Syddanmark. Derudover skal det overvejes, hvorvidt der er behov for at udvælge andre områder til revision.

Revisionen af de pligtige emner i henhold til SOR kan gennemføres efter en rotationsplan, således at de pligtige områder er dækket over en 5-årig periode.

Vores revisionsaftale med Region Syddanmark udløber med revisionen af 2018 regnskabet, og der er valgt en anden revisor fremover. Vi rapporterer således kun efterfølgende for den faktisk udførte forvaltningsrevision i 2017 og 2018, mens planlægningen af forvaltningsrevisionen den kommende 5 års periode skal udføres af de nye revisor.

Vores udførte forvaltningsrevision kan opsummeres som følgende:

Emne	Forvaltningsemne	2017	2018
Aktivitets- og ressourcestyring (*)	Forvaltningsrevision	x	x
Løn- og ansættelsesmæssige dispositioner (*)	Juridisk-kritisk revision	x	x
Budgetstyring af flerårige investeringsprojekter (*)	Forvaltningsrevision	x	x
Overholdelse af bevillingsregler, budget lov mv. (*)	Juridisk-kritisk revision	x	x
Mål- og resultatstyring	Forvaltningsrevision		x
Styring af offentlige tilskudsordninger/afgørelse om tilskud	Juridisk-kritisk og forvaltningsrevision	Ikke afdækket i denne periode	
Gennemførelse af indkøb og styring af offentlige indkøb	Juridisk-kritisk og forvaltningsrevision		
Gennemførelse af salg	Juridisk-kritisk revision		

(*) Vi har vurderet, at disse elementer i henhold til SOR er så væsentlige, at de indgår i revisionen hvert år.

4.1 Aktivitets- og ressourcestyring (økonomistyring)

Regionen har på alle væsentlige områder implementeret forretningsgange og interne kontroller, som er beskrevet nærmere i "Regler for økonomistyring og registreringspraksis" med tilhørende bilag, som er det overordnede regelsæt for styringen af regionens økonomi.

Formålet med regelsættet er blandt andet at sikre:

- tilstrækkelige værktøjer til styring af regionens økonomi
- korrekt og effektiv administration af regionens kasse- og regnskabsvæsen
- præcisering af budgetansvar og ledelsesansvar
- tilstrækkelige interne kontroller, som tager udgangspunkt i en afvejning mellem væsentlighed og risiko.

Et centralt element i regelsættet til sikring af forsvarlig økonomistyring vedrører de budgetansvarliges ledelsestilsyn. Ved revisionsbesøg hos de forskellige driftsenheder i regionen har vi i tidligere år konstateret, at niveauet for dokumentation og ensretning af de udførte kontroller har varieret. Bl.a. som følge heraf er ledelsestilsynet ajourført/moderniseret med virkning fra 30. september 2017.

For så vidt angår ledelsestilsyn på sygehusafdelingsniveau har direktionen godkendt, at sygehuse- ne ikke behøver at understøtte ledelsestilsynet i økonomisystemet. Sygehusledelsens stillingtagen til:

- resultatet af sygehusets samlede ledelsestilsyn
- opsamling af resultater fra afdelingernes ledelsestilsyn
- resultatet af understøttende kontroller

skal imidlertid lægges ind i økonomisystemets modul for ledelsestilsyn, så det gøres tilgængeligt for intern kontrol på centralt niveau samt for den eksterne revision.

Beslutningen herom har medført mulighed for en sammenligning på tværs af sygehusene af det ledelsestilsyn, der udføres, og de understøttende kontroller, de decentrale økonomifunktioner laver som grundlag for ledelsestilsynet.

Det er vores vurdering, at det ajourførte/moderniserede ledelsestilsyn, har løftet den samlede kvalitet af ledelsestilsynet særligt på sundhedsområdet. Ledelsestilsynet og de tilhørende kontroller vurderes af være implementeret og fungere effektivt. Som følge heraf er det vores vurdering, at der generelt er gennemført en økonomisk forsvarlig forvaltning.

4.1.1 Mellemlig regional afregning

På sundhedsområdet indtægtsføres aktivitet udført i regionen, men som faktureres til andre regioner mv. og endvidere modtages der afregning fra regioner, for borgere i Region Syddanmark som er behandlet udenfor regionen. Indtægterne er indeholdt i "andre driftsindtægter", mens omkostningerne indgår i "andre driftsomkostninger" (i bilagssamlingen).

Vi har som en del af revisionen haft fokus på dels fuldstændigheden, og dels nøjagtigheden af opkrævninger der skal sendes til andre regioner. Endvidere har vi efterprøvet den controlling der foregår af modtagne fakturaer inden betaling, samt den overordnede opfølgning der sker i Sundhedsøkonomi på området. Området bærer præg af en del manuelle processer, særligt på indtægtsområdet, da processen varierer fra sygehus til sygehus. Det er vores vurdering, at centralisering og standardisering af processerne, med fordel kunne overvejes.

Svaghederne opvejes til dels af af den centrale opfølgning der sker i Sundhedsøkonomi, herunder opfølgning på effekt fra tidligere år, af manglende og forkerte aktivitetsafregninger. Effekten fra tidligere år på 2018 regnskabet er anslået til at udgøre ca. 14m DKK og er således uvæsentlig for det samlede regnskab.

4.2 Løn og ansættelsesmæssige dispositioner

Vores revision har omfattet:

1. Revision af de interne forretningsgange og kontroller

Revisionen har omfattet en vurdering og test af de tilrettelagte kontroller på lønområdet.

2. Sagsbehandling samt lønudbetaling

Vi har fra lønsystemet udvalgt et antal lønsager for inden for regionens forskellige aktivitetsområder. For de udvalgte personer har vi detaljeret gennemgået og sammenholdt de udbetalte lønninger, tillæg, diæter og reguleringer mv. med lønadministrationens sagsakter og kontrolmateriale i form af lønoverenskomster, lønoversigter og cirkulæreskrivelser angående konkrete afgørelser m.m.

I overensstemmelse med regionens "Regler for økonomistyring og registreringspraksis" - afsnit 9 - har alle lønadministrationer udarbejdet beskrivelser af de lokale forretningsgange og interne kon-

troller. I forbindelse med besøg har vi testet, om forretningsgangene er implementeret og har fungeret effektivt i regnskabsperioden. Det er vores vurdering, at regionens forretningsgange og interne kontroller på lønområdet overordnet set er betryggende og hensigtsmæssige i kontrolmæssig henseende.

Vi bemærker, at Region Syddanmark i lighed med tidligere år alene har mulighed for at lave en gennemgang af brugeradgange ud fra brugernes aktuelle status i modsætning til tidligere, hvor Silkeborg Data udsendte udtræk med ændringer i brugeradgange. Dette har svækket muligheden for at vurdere brugeradgangene ud fra andet end et øjebliksbillede. Vi har anbefalet, at Region Syddanmark overvejer, om den nuværende løsning med en årlig gennemgang af brugere er tilstrækkelig, eller om der kan stilles krav til leverandøren om leverance af oversigter, der i højere grad kan understøtte en kontrol af brug og brugere – herunder også uautoriserede forsøg på adgang.

4.3 Kvalitetsfondsprojekter (budgetstyring af flerårige projekter)

Dele af sygehusbyggerierne i Region Syddanmark er finansieret via midler fra Sundheds- og Ældreministeriets Kvalitetsfond. Vi har for kvartalsrapporteringerne afgivet erklæringer om kvalitetsfondsprojekterne hos Sygehus Sønderjylland samt NYT OUH. Kvalitetsfondsbyggeriet Sygehus Lillebælt er pr. 31. december 2017 regnskabsmæssigt afsluttet.

4.3.1 Sygehus Sønderjylland

Seneste rapportering for kvalitetsfondsprojektet pr. 31. december 2018 hos Sygehus Sønderjylland udviser et akkumuleret forbrug på 906,1 mio.kr. ekskl. moms. Fase 1 er regnskabsmæssigt afsluttet pr. 31. december 2015, hvorfor uafklarede tvister håndteres økonomisk i Fase 2. Arbejdet i Fase 2 er i gang, og den samlede tidsplan vurderes inden for rammerne af den af regionsrådet godkendte tidsplan. Projektets økonomiske robusthed er vurderet inden for rammerne.

Vi har forsynet kvartalsrapporten pr. 31. december 2018 med en erklæring uden forbehold.

4.3.2 NYT OUH

Seneste rapportering for kvalitetsfondsprojektet pr. 31. december 2018 hos NYT OUH udviser et akkumuleret forbrug på 943,5 mio.kr. ekskl. moms. Der er udpeget en totalentreprenør som skal færdigprojektere og bygge Vidensaksen (DP03) og Behandlings- og sengeafsnit (DP04) samt klyngerne (DP05-DP08). Pr. 31. december 2018 har totalentreprenøren afleveret et optimeret projektgrundlag til bygherre vedrørende DP03 og DP04. Der pågår arbejde med projektoptimering vedrørende DP05-DP08.

Vi har forsynet kvartalsrapporten pr. 31. december 2018 med en erklæring uden forbehold.

4.3.2.1 Det Tredje Øje gennemgang vedrørende Nyt OUH

Deloitte er blevet udpeget af Region Syddanmark til at varetage funktionen som "Det Tredje Øje" (DTØ) i forbindelse med kvalitetsfondsprojektet NYT OUH. Fokusområderne for DTØ's analyse og vurdering er særligt styret af projektets fase og stade og afstemmes med Region Syddanmark. Henset til projektets stade har DTØ haft fokus på processen for projektoptimering samt projektororganisationens forberedelse ift. den kommende udførelsesfase. DTØ har i samme forbindelse haft fokus på risikoarbejdet hos bygherre.

DTØ har fokus på at vurdere projektets "fundament" ved at foretage gennemgang af governance, organisering, risikostyring, økonomistyring, controlling samt samarbejdsmodel. Vi har på grundlag af gennemgangen udarbejdet en kvartalvis rapport med en række anbefalinger inden for disse områder.

4.3.4 Sydvestjysk Sygehus

Sygehusbyggeriet i Esbjerg er ikke et kvalitetsfondsprojekt. Der er ikke foretaget gennemgang siden det servicebrev, som blev udarbejdet sammen med det seneste revisionsberetning.

4.4 Juridisk-kritisk revision

Som en integreret del af revisionen har vi blandt andet vurderet, om Regionsrådets beslutninger vedrørende økonomiske dispositioner er i overensstemmelse med lovgivningen og sædvanlig praksis.

Revisionen tager udgangspunkt i regionens generelle kontrolmiljø og indførte kontroller til sikring af overholdelse af gældende regler. Den juridisk-kritiske revision udføres på en række konkrete områder, jf. nedenfor, men er herudover en integreret del af den finansielle revision.

I 2018 har revisionen blandt andet omfattet vurdering af:

- Overholdelse af budget- og regnskabssystemet for regioner, jf. afsnit 5.1
- Overholdelse af bevillingsregler, jf. afsnit 4.4.1
- Overholdelse af lånebekendtgørelse (opgørelse af låneramme, lånoptagelse, kassekreditregel m.m.), jf. afsnit 4.4.3
- Overholdelse af overenskomster, lokalaftaler og regler ved lønudbetaling, herunder overholdelse af ansættelsesbevisloven, jf. afsnit 4.2
- Overholdelse af obligatoriske krav ved udarbejdelse og aflæggelse af årsregnskabet, jf. afsnit 5.1
- Overholdelse af bevillingsmæssige forhold vedrørende kvartalsrapportering på kvalitetsfondsprojekter, jf. afsnit 4.3
- Overholdelse af tilsagnsbetingelser og -krav i eksternt finansierede tilskudsregnskaber.

4.4.1 Overholdelse af bevillingsreglerne

Vi har som led i revisionen af årsregnskabet gennemgået regionens overholdelse af bevillingsreglerne. Vi har påset, at regionens bevillingsregler er i overensstemmelse med lovgivningens krav. Vi har derudover på de væsentligste områder gennemgået de regnskabsmæssige forklaringer til afvigelser mellem reguleret budget og regnskab, og det er vores opfattelse, at de afgivne forklaringer i det væsentligste er tilfredsstillende og uddybende. Som led i revisionen har vi undersøgt, om der løbende foretages budgetkontrol og opfølgning med forelæggelse for Regionsrådet, og vi har konstateret, at denne løbende opfølgning foretages.

Endvidere har vi som led i revisionen stikprøvevis påset, at de på regionsrådsmøderne behandlede sager om anlægs- og tillægsbevillinger er foretaget i overensstemmelse med lovgivningens krav, herunder krav til finansiering.

Den foretagne revision har ikke givet anledning til bemærkninger.

4.4.2 Overholdelse af budgetlov

Som konsekvens af budgetloven er regionen blevet underlagt udgiftslofter for henholdsvis Sundhed og Regional Udvikling. Udgifterne til Sundhed udgør 23.869 mio. kr. og er 4 mio. kr. mindre end budgetloftet på 23.873 mio. kr., og udgifterne til Regional Udvikling udgør 545 mio.kr., svarende til udgiftsloftet.

Revisionen har ikke givet anledning til bemærkninger.

4.4.3 Overholdelse af lånebekendtgørelsen

Vi har påset, at lånebekendtgørelsen er blevet overholdt, herunder eventuelt meddelt dispensation herfra. Regionens likvide beholdninger udgør 1.105 mio.kr. pr. 31. december 2018. Som gennemsnit over 365 dage udgør regionens indestående 2.327 mio.kr., og dermed opfylder regionen den såkaldte kassekreditregel, der kræver, at der gennemsnitlig er en kassebeholdning på 1.000 kr. pr. borger, det vil sige for Region Syddanmark ca. 1.221 mio.kr.

4.4.4 Aktiviteter uden for lov om regioner

Vi har ikke i forbindelse med vores revision konstateret aktiviteter, som efter vores opfattelse ikke er i overensstemmelse med lov om regioner.

4.5 Funktionen "Intern kontrol" i Region Syddanmark

I henhold til "Regler for økonomistyring og registreringspraksis" har økonomistaben ansvaret for at foretage supplerende kontroller med overholdelse af forretningsgange omkring bogføring og betaling, herunder også på tilstrækkeligheden af det lokale ledelsestilsyn.

Til det formål har Region Syddanmark etableret funktionen "Intern kontrol", hvis formål herudover også er at fremme erfaringsudveksling for regnskabsrutiner på tværs af afdelinger og institutioner. Arbejdet er forankret i Regnskab og Finans, men involverer også personale fra "Overenskomst og Løn".

"Intern kontrol" har også i 2018 som følge af ressourceudfordringer gennemført en del færre besøg end tidligere år. Som følge heraf har revisionens omfang være udvidet blandt andet på det sociale område. Det er forventningen, at "Intern kontrol" i løbet af 2019 får udførte alle planlagte besøg hos driftsenhederne.

Revisionen modtager besøgsrapporter fra "Intern kontrol" til orientering. Vi anvender rapporterne til at målrette vores revisionsbesøg og risikovurdering, men herudover baseres revisionen ikke på udført arbejde af "Intern kontrol".

Besøgsrapporterne fra "Intern kontrol" underbygger vores vurdering af, at regionen generelt har hensigtsmæssig og betryggende forretningsgange, herunder at regionen har en økonomisk forsvarlig forvaltning.

5. Overordnede kommentarer til årsregnskabet

5.1 Formkrav til regnskabsaflæggelsen

Årsregnskabet for 2018 for Region Syddanmark er udarbejdet i henhold til bekendtgørelse om regionernes budget- og regnskabsvæsen, revision mv.

Der er i disse bestemmelser indeholdt krav om en række obligatoriske bilag, oversigter og redegørelser.

Vi har påset, at bestemmelsernes formkrav til regnskabsaflæggelsen er overholdt.

Regnskabsaflæggelsen på regionens 3 aktivitetsområder er omkostningsbaseret. Det er i den forbindelse vigtigt at være opmærksom på, at Region Syddanmark, jf. budgetlovens præmisser, har besluttet, at den daglige styring af Sundhed er baseret på udgiftsbaserede principper, men at årsregnskabet aflægges efter omkostningsbaserede principper. Vi henviser til afsnit 6.1.1, som indeholder en afstemning mellem det omkostningsbaserede og det udgiftsbaserede regnskab.

Omkostningsbaserede principper medfører, at transaktionerne driftsføres, når omkostningen forbruges - det vil sige, at der blandt andet løbende skal hensættes til pensioner til tjenestemænd, optjente feriepenge, ligesom forbruget af regionens kapitalapparat skal omkostningsføres som afskrivninger over de enkelte aktivers forventede levetid.

Vi har ved revisionen konstateret, at regionen har overholdt krav i budget- og regnskabssystemet for regioner.

Vores gennemgang har ikke givet anledning til bemærkninger.

6. Kommentarer til resultatopgørelsen

I det følgende har vi samlet vores kommentarer vedrørende årets resultatopgørelse. En nærmere gennemgang af årets resultat og årsager til budgetafvigelser fremgår af regionens bemærkninger til årsrapporten, hvortil vi henviser.

6.1 Årets resultat (omkostningsbaseret)

Årets resultat er opgjort til et underskud på 246,9 mio.kr. mod et overskud i 2017 på 340,6 mio.kr. Årets omkostningsbaserede resultat fordeler sig således på de 3 aktivitetsområder:

	2018 mio.kr.	2017 mio.kr.
Sundhed	-244,9	331,1
Social- og Specialundervisning	-0,4	6,3
Regional Udvikling	-1,6	3,2
Årets resultat	-246,9	480,9

Ultimo 2018 udgør de opsamlede resultater i alt 2.358,6 mio.kr. inkl. Social- og Specialundervisning. Fra 2015 og frem til udgangen af 2018 har udviklingen af de opsamlede resultater (omkostningsbaserede) samt reguleringer på egenkapitalen fordelt sig således:

	2018 <u>mio.kr.</u>	2017 <u>mio.kr.</u>	2016 <u>mio.kr.</u>	2015 <u>mio.kr.</u>
Sundhed	2.284,0	2.459,7	2.128,6	1.857,7
Social- og Specialundervisning	5,8	5,9	(2,8)	(3,1)
Regional Udvikling	<u>68,8</u>	<u>70,4</u>	<u>67,2</u>	<u>65,6</u>
Overførte resultater og egenkapitalreguleringer i alt	<u>2.358,6</u>	<u>2.536,0</u>	<u>2.193,0</u>	<u>1.920,2</u>

De opsamlede resultater for henholdsvis Sundhed og Regional Udvikling indgår i regionens egenkapital, mens de opsamlede resultater vedrørende Social- og Specialundervisning skal opfattes som et mellemværende med kommunerne, som via takstbetaling finansierer området. Regionen har ultimo 2018 en gæld på i alt 5,8 mio.kr., svarende til at taksterne akkumuleret set har været for høje, og dette vil fremadrettet blive reguleret i de kommende års takster.

Ved etableringen blev regionerne underlagt et balancekrav, hvorefter de 3 aktivitetsområder skulle udvise balance over tid - altså et 0-resultat. Med vedtagelsen af budgetloven er der indført ét-årige balancekrav, der vanskeliggør realiseringen af balance over tid. Regionens prioriteringer og økonomiske styring skal således først og fremmest sikre overholdelse af regionens andel af det aftalte udgiftsloft for det enkelte år.

Det akkumulerede resultat på Sundhed vil i de kommende år blive væsentligt negativt påvirket af salg af de nuværende sygehuse i forbindelse med bygningen af nye sygehuse i regionen. De foreløbige salg af bygninger (jf. omtale i afsnit 7.2) har vist, at den bogførte værdi af bygningerne ikke modsvarer værdien ved salg. Det er ikke usædvanligt, at realisationsværdien er lavere end værdien i forbindelse med løbende drift (going concern). Herudover har regionen arbejdet med at få nedsat de offentlige ejendomsvurderinger på en række ejendomme, hvor den bogførte værdi overstiger ejendomsvurderingen. Vi henviser til ejendomsfortegnelsen i bilagssamlingen til årsregnskabet.

Vi har ikke yderligere kommentarer til årets resultat.

6.1.1 Årets resultat (udgiftsbaseret)

Som nævnt i afsnit 5.1 har Region Syddanmark besluttet, at den daglige styring er baseret på udgiftsbaserede principper, mens årsregnskabet i henhold til budget- og regnskabssystem for regioner aflægges efter omkostningsbaserede principper.

Der kan laves følgende afstemning mellem det omkostningsbaserede og det udgiftsbaserede regnskab:

1.000 kr.	Sundhed	Social- og Specialunderv.	Regional Udvikling	I alt
Omkostningsbaseret resultat	-244.891	-390	-1.631	-246.912
- aktiverede anskaffelser	-565.877	-13.966	40	-579.803
+ af- og nedskrivning	1.302.015	28.616	190	1.330.821
+/- lagerreguleringer	-23.624	0	0	-23.624
+ Pensionshensættelse tjenestemænd	42.491	1.884	0	44.375
+/- øvrige periodiserede udgifter	-250.509	2.428	2.878	-245.203
Udgiftsbaseret resultat	259.605	18.572	1.477	279.654

Det udgiftsbaserede resultat på de 3 aktivitetsområder udviser et underskud på i alt 279,7 mio.kr. De største reguleringer vedrører anlægsområdet, hvor der er anvendt 579,8 mio.kr. udgiftsmæssigt til anskaffelser, mens de regnskabsmæssige omkostninger (afskrivninger) udgør 1.330,8 mio.kr. Herudover er der udgifter til tjenestemænd på netto 44,3 mio.kr. på de 3 områder.

Øvrige periodiserede udgifter på (245,2 mio.kr.) omfatter blandt andet eksternt afdækning af pensionsforpligtelser til tjenestemænd, idet Region Syddanmark har foretaget genforsikring for 145 mio.kr. i 2018, som er medtaget som en udgift. Herudover indgår i posten også indfrielse af leasingaftaler med i alt 129 mio.kr., idet regionen i 2018 har frikøbt leasingaktiver og overtaget ejendomsretten.

6.2 Finansiering af aktiviteter/omsætning

Regionens 3 aktivitetsområder har særskilt finansiering.

Sundhed finansieres via bloktilskud fra staten, grundbidrag fra kommunerne og aktivitetsafhængige bidrag fra kommunerne samt staten.

Social- og Specialundervisning er takstfinansieret.

Regional Udvikling finansieres af bloktilskud fra staten og udviklingsbidrag fra kommunerne.

6.2.1 Generelle tilskud

Generelle tilskud udgjorde i 2018 i alt 20.742 mio.kr. mod 20.972 mio.kr. i 2017.

Tilskud fra staten samt grund- og udviklingsbidrag fra kommunerne har vi sammenholdt med eksternt dokumentation i form af skrivelser m.m. fra ministeriet. Revisionen giver ikke anledning til bemærkninger.

6.2.2 Aktivitetsafhængige tilskud

Aktivitetsbestemte tilskud og bidrag fra henholdsvis staten og kommunerne udgjorde i 2018 i alt 4.567,5 mio.kr. mod 3.960,0 mio.kr. i 2017.

Vores revision vedrørende aktivitetsregistrering mv. vil blive rapporteret særskilt i en efterfølgende revisionsberetning. Vi skal henvise til denne beretning for en uddybende gennemgang heraf.

6.2.3 Salg af pladser

Salg af pladser består af takstbetalinger vedrørende "Social- og Specialundervisning" og udgjorde i 2018 i alt 647,6 mio.kr. mod 620,5 mio.kr. i 2017. De samlede indtægter på det sociale område udgør 697,8 mio.kr. mod 670,6 mio.kr. i 2017. Indtægterne på "Social- og Specialundervisning" har været stagnerende siden regionens opstart, hvor de udgjorde 1.083,8 mio.kr. Årsagen er, at kommunerne siden regionens opstart har overtaget flere af regionens institutioner.

I forbindelse med revisionen har vi kontrolleret forretningsgangene omkring takstopkrævningerne, herunder stikprøvevis efterprøvet takstkalkulationerne. Vi har kontrolleret, at der opkræves efter de besluttede takster og har i den forbindelse blandt andet foretaget review af visse takstberegninger.

Det er vores opfattelse, at der generelt er etableret hensigtsmæssige og betryggende forretningsgange omkring takstopkrævningen.

6.2.4 Andre driftsindtægter

Andre driftsindtægter består af en række forskelligartede indtægter under primært "Sundhed" og "Social- og Specialundervisning". Indtægterne udgjorde i 2018 i alt 2.107,8 mio.kr. mod 1.945,2 mio.kr. i 2017.

Ved vores besøg i Regionshuset og på sygehusene har vi efterprøvet forretningsgangene omkring andre driftsindtægter.

Beskrivelse af forretningsgangene omkring indtægterne under "Sundhed" er ligeledes indarbejdet i beskrivelserne af ledelsestilsynet for så vidt angår indtægtsområder henhørende under Regionshuset. I forbindelse med test af kontroller omkring ledelsestilsynet i Regionshuset har vi konstateret, at disse forretningsgange ligeledes er hensigtsmæssige og betryggende i kontrolmæssig henseende.

6.3 Omkostninger

Indtægter og omkostninger, der direkte kan henføres til det enkelte aktivitetsområde (Sundhedsområdet, Social- og Specialundervisningsområdet og Regional Udvikling), bogføres løbende direkte under det respektive område. Omkostningerne inddeles i årsregnskabet i eksterne omkostninger, personaleomkostninger, af- og nedskrivninger samt fælles formål og administration.

6.3.1 Eksterne omkostninger

Andre eksterne omkostninger udgjorde i 2018 i alt 13.402,1 mio.kr. mod 12.818,8 mio.kr. i 2017. Revisionen har omfattet en vurdering og test af de tilrettelagte kontroller vedrørende omkostningsdisponering og anvendelse af betalingssystemer.

Vi har foretaget test af regionens interne kontrol vedrørende attestations, herunder funktionsadskillelse i forbindelse med fakturabehandling, både hvor der er anvendt elektroniske betalingssystemer, og hvor der ikke er.

Pengeoverførsler gennem udbetalingsystemer indebærer en iboende risiko for besvigelser, idet medarbejdere med adgang til systemet kan oprette og ændre pengestrømme med personlig vinding for øje.

Til imødegåelse heraf skal der etableres et betryggende kontrolmiljø, som sikrer kontrol af oprettelse/ændring af betalings- og/eller ydelsesmodtager i den følgende benævnte legalitetskontrol.

Som følge af risici forbundet med manglende funktionsadskillelse og tildelte rettigheder i Prisme har Regnskab og Finans udført supplerende undersøgelser på området. Regionens gennemgange har ikke givet anledning til bemærkninger.

6.3.2 Forskningskonti

Revisionen har i efteråret 2018 og foråret 2019 gennemgået ledelsestilsyn på hospitalerne, herunder også ledelsestilsyn på forskningsområdet. Vi har konstateret, at opfølgning på forskningskonti indgår i det månedlige ledelsestilsyn. I den forbindelse understøttes afdelingsledelserne med udsendt materiale fra de centrale økonomifunktioner omkring forbrug, saldi mv.

Økonomistaben har i 2018 i samarbejde med sygehusene udarbejdet fælles regionsdækkende retningslinjer, som kan supplere de retningslinjer, der er indeholdt i Regler for Økonomistyring og Registreringspraksis.

Den udførte revision har ikke givet anledning til bemærkninger.

6.3.3 Omkostninger på sygesikringsområdet

Omkostninger på sygesikringsområdet på 4.595,9 mio.kr. er revideret ved gennemgang af de godkendte forretningsgange og test af de interne kontroller, som er beskrevet heri. I den forbindelse har vi påset, at de interne kontroller er designet i henhold til lovgivningens krav og implementeret til at imødegå risikoen for væsentlige fejl i årsregnskabet. For udvalgte kontroller har vi endvidere påset den operationelle effektivitet. Blandt andet har vi påset, at krav fra ydere gennemgås af en sagsbehandler for potentielle fejl. Ligeledes har vi påset, at der foretages afstemninger mellem de subsystemer, som anvendes på området.

Gennemgangen af forretningsgange og de interne kontroller har ikke givet anledning til bemærkninger.

I forbindelse med implementeringen af regionens nye it-system til behandling af sygesikring anbefaler vi, at der for at effektivisere processerne i kontrakten stilles krav om en systemerklæring på applikationskontrollerne i det nye system.

6.3.4 Omkostninger til finansielle poster mv.

Finansielle poster mv. fordeles ved årets udgang mellem de tre aktivitetsområder. Social- og Specialundervisningsområdet og Regional Udvikling belastes af en "intern rente" af både eksisterende og nye investeringer. Den resterende nettopost overføres herefter til sundhedsområdet. Fordelingsnøglen skal fremgå af budget og regnskab. Finansielle poster mv. er i regnskabet for 2018 opgjort til 50,1 mio.kr. mod 32,4 mio.kr. i 2017.

Vi har påset, at finansielle poster mv. for året er fordelt i overensstemmelse med retningslinjerne herfor, og at den anvendte fordelingsnøgle fremgår af regnskabet. Vores gennemgang heraf har ikke givet anledning til bemærkninger.

7. Kommentarer til balancen

I det følgende har vi samlet vores kommentarer vedrørende balancen pr. 31. december 2018.

7.1 Materielle og immaterielle anlægsaktiver

Materielle og immaterielle anlægsaktiver er pr. 31. december 2018 opgjort til 12.773,0 mio.kr. mod 13.387,0 mio.kr. ultimo 2017, der fordeler sig således:

	2018 mio.kr.	2017 mio.kr.
Immaterielle anlægsaktiver	238,7	164,8
Grunde og bygninger	8.481,9	8.571,9
Tekniske anlæg og maskiner	1.417,3	1.449,3
Inventar	138,9	149,2
Materielle anlægsaktiver under opførelse	<u>2.496,1</u>	<u>3.051,8</u>
	<u>12.773</u>	<u>13.387,0</u>
I procent af aktiver i alt	75,66	76,21

Vi har stikprøvevis gennemgået til- og afgangne samt afskrivninger og herunder påset, at indregningen er sket i overensstemmelse med regionens regnskabspraksis samt budget- og regnskabssystemet for regioner. Afgangen i året udgør 614 mio. kr. og vedrører primært sygehusbyggerier.

7.1.1 Anlæg under opførelse

Materielle anlægsaktiver under opførelse i alt 2.496,1 mio.kr. udgøres primært af igangværende anlæg på sundhedsområdet i alt 2.512,6 mio.kr., hvor en væsentlig andel er de igangværende sygehusbyggerier. For øvrige anlæg under opførelse har vi stikprøvevis påset, at der udføres tilfredsstillende ledelsestilsyn med projekterne. Kvalitetsfundsprojekterne påtegnes kvartalsvis, og vi henviser til afsnit 4.3 herfor. Herudover henviser vi også til afsnit 1.2 omkring omtale af centrale forhold ved revisionen i vores revisionspåtegning.

7.1.2 Grunde og bygninger

Grunde og bygninger i alt 8.571,9 mio. kr. udgøres primært af bygninger vedrørende sygehuse mv. under hovedkonto 1 (i alt 7.822,4 mio.kr.). Årets tilgange under hovedkonto 1 udgør 1.408,1 mio.kr. og udgøres primært af afslutning af kvalitetsfundsbyggeriet i Kolding samt bygning af nyt

psykiatrihospital i Vejle. For tilgange vedrørende kvalitetsfondsbyggerier har vi påset, at der sker korrekt regnskabsmæssig behandling af disse, mens øvrige tilgange er revideret til underliggende dokumentation.

7.2 Fysiske anlæg til salg

De fysiske anlæg til salg pr. 31. december 2017 kan specificeres således (værdier efter nedskrivning til forventet dagsværdi):

	mio.kr.
Sygehyse og sundhedsområdet – regionale	59,0
Diverse bygninger, socialområdet (konto 2)	118,8
Forventet salgspris	<u>177,8</u>

Anlægsaktiver, som sættes til salg, revurderes løbende i forhold til værdiansættelse, og der foretages nedskrivninger til dagsværdi (handelsværdi), hvis denne er lavere end bogført værdi.

7.3 Varebeholdninger

Varebeholdninger er pr. 31. december 2018 opgjort til 297 mio.kr. mod 273,3 mio.kr. i 2017 og omfatter primært apoteksbeholdninger og centraldepoter på sygehusene. Vi har påset, at der er sket fysisk kontrol af væsentlige lokationer for varebeholdninger pr. 31. december 2018. Vores revision af lagerbeholdninger har ikke givet anledning til bemærkninger.

7.4 Tilgodehavender

Tilgodehavender i balancen pr. 31. december 2018 er opdelt på tilgodehavender fra salg og tjenesteydelser og andre tilgodehavender.

Tilgodehavender fra salg og tjenesteydelser er opgjort til 559,9 mio.kr. mod 692,5 mio.kr. pr. 31. december 2017. Salg af tjenesteydelser består blandt andet af restanceføring af tilgodehavende hos kommuner for aktivitetsafhængigt bidrag (403,5 mio.kr.) samt øvrige salgstilgodehavender på de enkelte sygehuse. Vi har stikprøvevis kontrolleret de indregnede tilgodehavender til grundlæggende dokumentation, herunder dokumentation for efterfølgende indbetaling mv.

Andre tilgodehavender består hovedsageligt af tilgodehavender hos staten 598,0 mio.kr. (moms), deponerede beløb for lån mv. 1.022,3 mio.kr. samt mellemregninger mellem foregående og følgende regnskabsår 77,8 mio.kr. Vores revision heraf har ikke givet anledning til bemærkninger.

7.5 Likvide beholdninger og pengestrømme

Likvide beholdninger er pr. 31. december 2018 opgjort til et aktiv på 1.104,8 mio.kr. mod en beholdning i 2017 på 1.524,9 mio.kr.

De likvide beholdninger udgør 0,2 mio.kr. i forskellige kontantkasser. Hertil kommer gæld i pengeinstitutter på 1.447,5 mio.kr. samt beholdninger af realkredit- og statsobligationer på i alt 2.552,1 mio.kr.

Vores revision har ikke givet anledning til yderligere bemærkninger.

7.6 Egenkapital

Egenkapitalen pr. 31. december 2018, i alt 1.935,6 mio.kr., fremkommer således:

	<u>mio.kr.</u>
Egenkapital 01.01.2018	4.667,6
Overførte årsresultater fra "Sundhed" og "Regional Udvikling" (se afsnit 6.1)	-247,4
Værdireguleringer af balanceposter	<u>-2.484,6</u>
Egenkapital 31.12.2018	<u>1.935,6</u>

Vi har stikprøvevis gennemgået værdireguleringer af balanceposter og fundet disse i overensstemmelse med udmeldte retningslinjer for posteringer på egenkapitalen. Årsagen til nettoafgangen er hovedsageligt, at der er posteret en regulering på 2.623,4 mio. kr. på egenkapitalen vedrørende aktuarmæssig regulering af hensættelse til pension til tjenestemænd (se afsnit 7.7)

Værdireguleringerne er nærmere specificeret i note 17 i bilagshæfte til årsregnskabet.

Gennemgangen af værdireguleringer på egenkapitalen har ikke givet anledning til bemærkninger.

7.7 Hensatte forpligtelser

Hensatte forpligtelser er pr. 31. december 2018 opgjort til 6.861,7 mio. kr. og vedrører hensættelser til tjenestemandspensioner (6.100,6 mio.kr.), arbejdsskader (134,5 mio.kr.), patientskader (128,9 mio.kr.) og retssager mv. (103,8 mio.kr.). Herudover er der hensat 393,8 mio.kr. vedrørende Regional Udvikling til tilsagn, som er givet i 2018, men hvor udbetalingen sker i de kommende år.

I henhold til budget- og regnskabssystemet for regioner skal hensættelse til tjenestemandspension reguleres med 20,3% af den pensionsgivende løn for erhvervsaktive tjenestemænd. Desuden nedbringes hensættelsen ved udbetaling af pension til pensionerede og fraflyttede tjenestemænd. Herudover er der krav om, at der mindst hvert 5. år foretages en aktuarmæssig genberegning af hensættelsen.

Der er fra og med regnskab 2018 sket en række ændringer i Budget- og regnskabssystem for regioner, som fastlægger forudsætningerne for beregningen. Ændringerne har betydet en markant forøgelse af hensættelse til pension. De væsentligste ændringer er bl.a. anvendelse af en rentekurve (som Finanstilsynet anvender) fremfor en fast 4% rente, samt også opdatering vedr. leveraldere, prisudvikling mv. Den samlede effekt er en forhøjelse på 2.623,4 mio. kr. som er modposteret på egenkapitalen.

Vi har i forbindelse med revisionen gennemgået modellen, herunder også vurderet om de nye forudsætninger er korrekt indarbejdet i modellen. Det er vores vurdering, at modellen i al væsentlighed er korrekt.

Vi gør opmærksom på, at forudsætningerne nøje bør overvåges, idet beregningen er kompleks og afhængig af en række faktorer i samfundsudviklingen generelt. Vi kan tilslutte os de regnskabsmæssige værdiansættelser med ovennævnte kommentarer. Revisionen har på den baggrund ikke givet anledning til yderligere bemærkninger.

Regionen forestår i henhold til lov om regioner udbetaling af pension til tjenestemænd, der var pensioneret pr. 1. januar 2007. Vi har i den forbindelse påtegnet opgørelser til staten over udbetalte pensioner, som staten refunderer regionen. Vores revision heraf har ikke givet anledning til bemærkninger.

7.8 Langfristede gældsforpligtelser

Langfristede gældsforpligtelser er pr. 31. december 2018 opgjort til 3.120,5 mio.kr. mod 3.341,4 mio.kr. i 2017.

Vi har afstemt forpligtelserne til ekstern dokumentation i form af årsopgørelser fra kreditinstitutter, pengeinstitutter og leasingsselskaber mv. Vores revision har ikke givet anledning til bemærkninger.

7.9 Kortfristede gældsforpligtelser

Kortfristede gældsforpligtelser er pr. 31. december 2018 opgjort til 5.191,0 mio.kr. mod 5.239,7 mio.kr. i 2017. Vi har stikprøvevis gennemgået grundlaget for de indregnede gældsposter. Vi henviser til bemærkninger under punkt 6.3.1 vedrørende funktionsadskillelse og supplerende undersøgelser.

Leverandørgæld udgør 1.845,8 mio.kr. mod 1.364,0 mio.kr. i 2017. Anden gæld udgør 3.345,3 mio.kr. mod 3.173,5 mio.kr. i 2017. En væsentlig andel heraf er skyldige feriepenge, som i 2018 udgør 1.885,5 mio.kr. Vores gennemgang har ikke givet anledning til yderligere bemærkninger.

8. Generelle it-kontroller

Generelle it-kontroller er de kontroller, som ledelsen har etableret i og omkring regionens væsentlige it-platforme med henblik på at opnå en velkontrolleret og sikker it-anvendelse og dermed understøtte en pålidelig databehandling af regnskabsmæssige, it-baserede forretningsprocesser. Deloitte har revideret den del af de generelle it-kontroller, som vi vurderer relevante for aflæggelse af en årsrapport, der giver et retvisende billede uden væsentlig fejlinformation, og som er i overensstemmelse med væsentlige regnskabslovgivningsmæssige krav. Formålet har været at vurdere, om ovennævnte generelle it-kontroller dels er udformet på en hensigtsmæssig måde, dels opretholdes og dokumenteres som tilsigtet for regnskabsåret.

På baggrund af vores revision af de generelle it-kontroller, som vi har vurderet relevante for at understøtte revisionen af årsrapporten for Region Syddanmark, er det vores overordnede vurdering, at kontrolmiljøet i al væsentlighed er uændret i forhold til tidligere år, og at det overordnede sikkerhedsniveau dermed stadig ikke er på et tilfredsstillende niveau. Vi har identificeret følgende væsentlige områder til forbedring:

- Afslutning og godkendelse af arbejdet med it-risikovurderingerne samt sikkerhedspolitikkerne generelt. Sikkerhedsarbejdet bør omfatte en ledelsesmæssig godkendelse af det udførte arbejde samt lægges til grund for styrkelse af de etablerede kontrolforanstaltninger på it-området og en test af regionens it-beredskab.

- Leverandører har adgang til produktionsmiljøerne for ApoVision og Cosmic. Der bør gennemføres en vurdering af risici i forbindelse med leverandørers adgang til produktionsmiljøerne, herunder om det er muligt at etablere kompenserende kontroller, såfremt det ikke er muligt at etablere den ønskede funktionsadskillelse mellem produktion og udvikling. Vi er i denne sammenhæng bevidst om, at der pågår manuel logning af adgange, og at dette varetages af leverandøren selv.
- Styring og periodisk revurdering af tildelte rettigheder til anvendte platforme og applikationer. Regionen bør sikre, at der på tværs af anvendte platforme og applikationer konsekvent foretages en revurdering af oprettede brugere og tildelte adgange og rettigheder, således at disse afspejler det aktuelle arbejdsmæssige behov for regionens medarbejdere. Det er vores vurdering, at der stadig er store variationer på tværs af regionen i vurderingen af tildelte rettigheder; dette gælder såvel geografisk som systemmæssigt. Det er vores anbefaling, at der etableres kontroller, der sikrer, at de nye politikker for brugerstyring og adgangstildeling implementeres i hele regionen, samt at der løbende følges op på, hvorvidt politikkerne overholdes.

Det er vores vurdering, at det pågående arbejde med ISO projektet samt udarbejdelse af risikovurderinger og sikkerhedspolitikker, når det er afsluttet, samlet set medvirker til at højne det generelle sikkerheds- og kontrolniveau i Region Syddanmark, men at it-sikkerhedsarbejdet stadig var i gang på tidspunktet for revisionen. Kombineret med de stadigt stigende krav til it-sikkerheden i det offentlige samt et generelt øget it-trusselbillede er det vores vurdering, at regionen stadig bør styrke sit generelle it-sikkerhedsniveau.

Det skal bemærkes, at vi ved årets revision igen har oplevet en stigning i antallet af anbefalinger. Flere nye anbefalinger er oprettet på baggrund af, at Region Syddanmark ikke har været i stand til at dokumentere over for Deloitte, hvorvidt en kontrol er implementeret og bliver udført, hvorfor vi ikke har mulighed for at vurdere tilstedeværelsen og effektiviteten af de pågældende kontroller.

For de dele af de generelle it-kontroller, som varetages af Fujitsu(Prisme), dækkes disse af en ISAE 3402-revisionserklæring. Konklusionen i denne erklæring er, at Fujitsu har udformet og opretholdt it-kontroller i overensstemmelse med den indgåede aftale på et tilfredsstillende niveau, idet der ikke er konstateret nogen væsentlige afvigelser i de generelle it-kontroller, der varetages af Fujitsu på vegne af Region Syddanmark.

For de dele af de generelle it-kontroller, der vedrører fysisk sikring af Cosmic, som varetages af Global Connect, så dækkes dette af en generel ISAE 3402-revisionserklæring.

Endvidere, så benyttes leverandørerne CGI til support og udvikling på både ILS og Cosmic. Derudover anvendes Netcompany til support og udvikling på ApoVision. Der foreligger ikke særskilte specifikke erklæringer herfor, men leverandørenes handlinger er dækket af kontroller hos Region Syddanmark.

9. Opfølgning på tidligere afgivne revisionsberetninger

I notat af 15. juni 2018 har regionen fulgt op på vores tidligere afgivne revisionsberetninger. Det er vores opfattelse, at regionen generelt har fulgt op på tidligere afgivne revisionsberetninger. Som det fremgår af tidligere afsnit i denne beretning, mangler regionen dog:

- Implementering af anbefalinger omkring it-anvendelse, herunder særligt it-sikkerhedsstyring og it-sikkerhedsadministration (afsnit 8)

Vi er bekendt med, at regionen allerede har iværksat en række initiativer vedrørende ovenstående forhold.

10. Øvrige forhold

10.1 Direktionens regnskabserklæring

Vi har i forbindelse med afslutningen af revisionen for regnskabsåret 2018 indhentet en skriftlig erklæring fra direktionen, økonomidirektøren og chefen for Regnskab og Finans i Region Syddanmark om forhold af væsentlig betydning for årsregnskabet. Den modtagne regnskabserklæring har ikke givet anledning til bemærkninger.

10.2 Ikke-korrigerede forhold

I henhold til internationale revisionsstandarder skal vi informere om forhold, som ikke er korrigeret i årsregnskabet.

Denne oplysning skal gives for at sikre, at Regionsrådet er orienteret herom.

I forbindelse med regnskabsaflæggelsen for 2018 har vi ikke konstateret større forhold, der mangler at blive indarbejdet i årsregnskabet.

10.3 Besvigelser af væsentlig betydning for årsregnskabet

I henhold til danske revisionsstandarder har vi pligt til at overveje risikoen for besvigelser i årsregnskabet i forbindelse med vores revision. Vi skal som følge heraf forespørge, hvorledes der øves tilsyn med risikoen for besvigelser, herunder regnskabsmanipulation.

Vi har med den centrale økonomiadministration drøftet risikoovervågning og overordnede kontroller samt risikoen for besvigelser, herunder områder hvor risikoen for besvigelser skønnes størst.

Vi har endvidere drøftet risikoen for, at årsregnskabet kan indeholde væsentlig fejlinformation.

Direktionen og regionens centrale økonomifunktion har over for os bekræftet:

- at de er bekendt med ledelsens ansvar for udformning og implementering af interne kontroller til at forebygge og opdage besvigelser
- at de har videregivet resultatet af deres vurdering af risikoen for, at årsregnskabet kan indeholde væsentlig fejlinformation som følge af besvigelser

- at de ikke har kendskab til væsentlige oplysninger om besvigelser, påståede besvigelser eller formodninger om besvigelser, som kan have involveret ledelsen, medarbejdere, der udfører væsentlige kontroller, eller andre personer, hvor besvigelserne kunne have en væsentlig betydning for årsregnskabet.

Vi er i forbindelse med vores revision ikke blevet bekendt med forhold, der indikerer eller vækker mistanke om besvigelser af betydning for årsregnskabet.

10.4 Begivenheder efter balancedagen

Direktionen i Region Syddanmark har oplyst, at der efter dens opfattelse ikke er indtruffet væsentlige begivenheder efter balancedagen, som ikke er indarbejdet og tilstrækkeligt oplyst i årsregnskabet.

Vi har til sikring af, at væsentlige begivenheder efter regnskabsårets udløb er præsenteret korrekt i årsregnskabet, gennemgået referater fra regionsrådsmøderne indtil ultimo maj 2019.

Vi er ikke under vores gennemgang blevet bekendt med begivenheder, som i væsentlig grad påvirker årsregnskabet for 2018, og som ikke er indarbejdet og tilstrækkeligt oplyst i årsregnskabet.

11. Lovpligtige oplysninger mv.

11.1 Udført rådgivning og assistance

Ud over den lovpligtige revision har vi efter anmodning udført følgende opgaver for regionen:

- revision af projektregnskaber
- rådgivning i forbindelse med udarbejdelse af projektregnskaber
- regnskabsmæssig rådgivning
- momsmæssig rådgivning
- skattemæssig rådgivning vedrørende personalegoder
- regnskabsmæssig rådgivning vedrørende diverse procedurebeskrivelser omkring "Økonomistyring og registreringspraksis" samt tolkning af regler i henhold til Budget- og regnskabssystemet for regioner
- regnskabsmæssig rådgivning vedrørende risikostyring af kvalitetsfondsmidler.

Ifølge revisorloven er regionen klassificeret som en virksomhed af særlig offentlig interesse. Som følge heraf stiller revisorloven skærpede krav til både revisors og revisionsfirmaets uafhængighed, når der afgives erklæringer. Inden vi accepterer øvrige rådgivnings- og assistanceopgaver, har vi i hvert enkelt tilfælde vurderet, om den stillede opgave kan vække tvivl om vores uafhængighed. Rådgivnings- og assistanceopgaver i andre situationer end de ovenfor anførte aftales særskilt i hvert enkelt tilfælde.

11.2 Ledende revisionspartnere

Følgende partnere er omfattet af begrebet ledende revisionspartnere i henhold til EU's revisorforordning:

- Erik Lynge Skovgaard Jensen
- Lars Jørgen Viskum Madsen

11.3 Erklæring

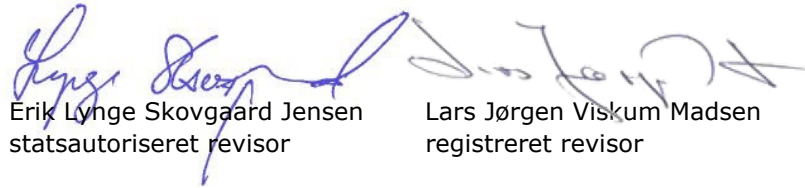
Med henvisning til den udstedte bekendtgørelse om kommunal og regional revision skal vi erklære:

- at vi opfylder lovgivningens krav til uafhængighed
- at vi under revisionen har modtaget alle de oplysninger, vi har anmodet om.

Aarhus, den 14. juni 2019

Deloitte

Statsautoriseret Revisionspartnerselskab

Erik Lynge Skovgaard Jensen
statsautoriseret revisor

Lars Jørgen Viskum Madsen
registreret revisor

Revisionsberetningen, omfattende siderne 419-445 er fremlagt på mødet, den

Stephanie Lose
regionsrådsformand

Jane Kraglund
regionsdirektør